

**Sprawozdanie
z XXVI Posiedzenia Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień
11 grudnia 2018 r.**

Przedmiotem XXVI posiedzenia Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień był profil absolwenta specjalistycznego szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień.

W posiedzeniu udział wzięli: poseł **Małgorzata Zwiercan** (WiS), przewodnicząca Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień, poseł **Krystyna Wróblewska** (PiS), wiceprzewodnicząca zespołu oraz zaproszeni goście: Jacek Łuczak – doradca GIS ds. Zdrowia Publicznego, **Bogusława Bukowska** – zastępca dyrektora Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, **Agnieszka Litwa-Janowska** – przewodnicząca Rady Superwizorów Psychoterapii Uzależnień, **Zbigniew Michalczyk** – kierownik Ośrodka Rehabilitacji Uzależnień i Podwójnej Diagnostyki w Otwocku, **Adam Nyk** – wiceprzewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR, **Zofia Sobolewska-Mellibruda** – kierownik Ośrodka Psychoterapii i Promocji Zdrowia „Ogród”, **Kinga Jasińska** – przedstawicielka Krajowej Rady Stowarzyszeń i Związków Abstynenckich, **Donat Kuczewski** – przewodniczący Stowarzyszenia Solidarni „PLUS” w Wandzinie, **Joanna Chwaszcz** – prezes Stowarzyszenia Natanaelum, **Agnieszka Palacz-Chrisidis** – przedstawicielka Stowarzyszenia Natanaelum, **Paweł Krysztofiak** – dyrektor Fundacji BSK AA w Polsce, **Aneta Koczaska-Siedlecka** – przedstawicielka Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, **Anna Sternik** – psycholog, certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień, **Marta Gramała** – starszy specjalista w Departamencie Zdrowia Publicznego, **Włodzimierz Wieczorek** – asystent przewodniczącej Zespołu

Przewodnicząca Zespołu, poseł Małgorzata Zwiercan witając uczestników posiedzenia zwróciła uwagę na trzy aspekty omawianego zagadnienia. Po pierwsze zaznaczyła, że debata Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień na temat sylwetki

absolwenta specjalistycznego szkolenia w zakresie psychoterapii uzależnień nawiązuje do prac Ministerstwa Zdrowia nad projektem rozporządzenia w sprawie szkolenia w dziedzinie uzależnień. Debata ekspertów w tej sprawie wpisuje się więc w szerszy kontekst dyskusji środowiska na temat wyzwań, przed którymi stoją terapeuci uzależnień i programu, który ich przygotowuje do podjęcia pracy zawodowej. Po drugie, istotne znaczenie dla omawianego zagadnienia ma fakt, iż nowa podstawa programowa zakłada przygotowywanie specjalistów do pracy zarówno z osobami uzależnionymi od alkoholu, narkotyków oraz jak i z osobami z uzależnieniami behawioralnymi. Oznacza to, że sylwetka absolwenta winna łączyć dotychczasowe założenia efektów kształcenia szkolnictwa KBPN i PARPA. Po trzecie, istotne jest takie określenie postulowanych kompetencji specjalistów, by nowa podstawa programowa była adekwatna do współczesnych wyzwań systemu leczenia uzależnień.

Autorem pierwszej merytorycznej prezentacji był p. Zbigniew Michalczyk, kierownik Ośrodka Rehabilitacji Uzależnień i Podwójnej Diagnozy w Otwocku. W punkcie wyjścia zaznaczył konieczność przygotowania specjalisty do pracy z różnego rodzaju uzależnieniami. W praktyce placówki leczniczej byłoby trudno lub niemożliwe, by pracować oddzielnie z uzależnieniami od poszczególnych substancji. Zawężenie takie pociągałoby za sobą ryzyko, iż w procesie terapii uruchamiałyby się proces zamiennego podtrzymywania mechanizmów uzależnienia wśród pacjentów.

Kolejny postulat wynika z faktu współwystępowania uzależnień z różnego rodzaju zaburzeniami – np. zaburzeniami zachowania bądź osobowości. Wydaje się zasadne, by programy kształcenia przygotowywały specjalistów do pracy nie tylko w obszarze uzależnień, ale też w obszarze innych współistniejących zaburzeń z obszaru psychopatologii.

Istotne jest rozszerzanie programów kształcenia o przygotowanie do pracy z rodziną osoby uzależnionej oraz, w sensie bardziej uniwersalnym, o przygotowanie terapeuty do pracy z człowiekiem.

Mówiąc o sylwetce absolwenta Zbigniew Michalczyk wskazał także na dwie perspektywy, które winny się przenikać – perspektywa pacjenta i perspektywa skuteczności leczenia. W pierwszej perspektywie istotne jest to, aby terapeuta miał możliwość dostrzegania deficytów pacjenta w szerszej, psychospołecznej perspektywie i potrafił je uwzględniać w procesie terapii. Chodzi tu o towarzyszące uzależnieniom np. traumatyczne doświadczenia związane z przemocą, zaburzenia seksualne, uzależnienia behawioralne. Perspektywa druga - efektywności leczenia wymaga, by uczestnicy szkoleń uczyli się przede wszystkim korzystania z tych metod terapii, których efektywność została naukowo potwierdzona oraz z narzędzi ewaluacji skuteczności wyników pracy terapeutycznej.

Autorem kolejnej prezentacji był wiceprzewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR Adam Nyk. Podkreślił on, że w procesie kształcenia psychoterapeutów istotne znaczenie ma praktyka kliniczna. Stanowi ona niezbędne uzupełnienie wiedzy teoretycznej nabywanej w ramach szkoleń. Podkreślił przy tym potrzebę poszerzenia praktyki w procesie uzyskiwania certyfikatu, szczególnie jeśli chodzi o psychiatrię i staże odbywane na oddziałach psychiatrycznych. Istotne znaczenie ma także przygotowanie do pracy terapeutycznej z pacjentami z różnych grup wiekowych oraz praca z rodziną. Prelegent podkreślił znaczenie holistycznego ujęcia problemów osób uzależnionych, dla których przyczyną uzależniania są niejednokrotnie braki w umiejętnościach interpersonalnych, w komunikacji czy w wychowaniu.

Kolejnym prelegentem była Bogusława Bukowska, zastępca dyrektora Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W swojej wypowiedzi podkreśliła, że wymagania stawiane specjalistom psychoterapii uzależnień winny uwzględniać dwa aspekty. Pierwszy jest taki, że program specjalistycznego szkolenia powinien być możliwy do realizacji, czyli zakładać taką liczbę godzin zajęć, która jest możliwa do realizacji. Drugim aspektem winno być założenie, że specjaliści psychoterapii uzależnień nie kończą edukacji na specjalistycznym szkoleniu, ale kształcą się w ramach doskonalenia zawodowego. Te dwa wymiary kształcenia specjalistów należy uwzględnić. Pani Dyrektor spośród wymienionych postulatów wskazała kwestię psychoterapii własnej uczestników szkolenia, liczby godzin stażu klinicznego, który powinien być wpisany do programu oraz zajęć z psychoterapii. Przywołując różne argumenty pojawiające się w dyskusji określiła własne propozycje w tych trzech najważniejszych obszarach. Podkreślone zostało także znaczenie umiejętności w dziedzinie terapii uzależnień behawioralnych, które stanowią obecnie coraz częstsze wyzwanie. Istotne znaczenie ma także praca terapeutyczna z osobami bliskimi, związanymi emocjonalnie z osobami uzależnionymi. Wymagania co do wiedzy i umiejętności stawiane specjalistom psychoterapii uzależnień przekładają się na obszerność programu realizowanego w ramach specjalistycznego szkolenia. W związku z tym Krajowe Biuro dostrzega, iż niezbędne jest wydłużenie szkolenia do 720 czy 800 godzin zajęć, z zastrzeżeniem jednakże, by zachować perspektywę 4 lat od rozpoczęcia zajęć do podejścia do egzaminu państwowego.

W tym miejscu debaty zakończyła się część prelekcyjna i rozpoczęła się dyskusja, w której wzięli udział: przewodnicząca Rady Superwizorów Psychoterapii Uzależnień Agnieszka Litwa-Janowska; zastępca dyrektora Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii Bogusława Bukowska; kierownik Ośrodka Rehabilitacji Uzależnień i Podwójnej Diagnozy w Otwocku Zbigniew Michalczyk; przedstawicielka Krajowej Rady Stowarzyszeń i Związków Abstynenckich Kinga Jasińska; doradca GIS ds. Zdrowia Publicznego Jacek Łuczak; przewodnicząca poseł Małgorzata Zwiercan (WiS); kierownik Ośrodka Psychoterapii i Promocji Zdrowia „Ogród” Zofia Sobolewska-Mellibruda; asystent przewodniczącej Zespołu Włodzimierz Wieczorek; wiceprzewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR Adam Nyk; prezes Stowarzyszenia Natanaelum Joanna Chwaszcz; przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Solidarni „PLUS” Donat Kuczewski; dyrektor Fundacji BSK AA w Polsce Paweł Krysztofiak; przedstawicielka Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Aneta Koczaska-Siedlecka; przedstawicielka Stowarzyszenia Natanaelum Agnieszka Palacz-Chrisidis; Psycholog, certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień Anna Sternik.

Dyskusja ujawniła pewne różnice w podejściu do prac nad programem kształcenia specjalistów psychoterapii uzależnień, jednocześnie jednak podkreśliła bardzo dużo zbieżnych poglądów. W następstwie przedstawionych informacji i opinii, a także dyskusji podczas posiedzenia zespołu uczestnicy sformułowali następujące wnioski odnoszące się do postulowanych umiejętności i wiedzy absolwenta specjalistycznych szkoleń w zakresie terapii uzależnień. Wśród nich można wymienić:

- ✓ umiejętność pracy z osobami uzależnionymi zarówno od substancji psychoaktywnych jak i czynności;
- ✓ umiejętność pracy z pacjentami z podwójną diagnozą;
- ✓ umiejętność ewaluacji efektów pracy terapeutycznej własnej;

- ✓ umiejętność stawiania diagnozy nozologicznej i szerokiej wiedzy z zakresu psychopatologii;
- ✓ umiejętność prowadzenia terapii z osobami współuzależnionymi, z rodziną, dziećmi, młodzieżą oraz z osobami bliskimi, związanymi emocjonalnie z osobami uzależnionymi.

W programie kształcenia należy jednocześnie:

- ✓ dowartościować część praktyczną programu w postaci zajęć w placówkach leczenia odwykowego i na oddziałach psychiatrycznych;
- ✓ stworzyć system edukacji ciągłej, w której specjaliści psychoterapii uzależnień doskonaliliby swoje umiejętności w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- ✓ wprowadzić obowiązek superwizowania zespołów w ośrodkach terapii uzależnień;
- ✓ dowartościować aspekt etyki zawodowej w programie kształcenia specjalistów psychoterapii uzależnień.